

Хом'юк І.В.,
д. пед. наук, професор,
професор кафедри дошкільної та початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського
vikiravvh@gmail.com

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що компетентнісний потенціал кожної освітньої галузі забезпечує формування всіх ключових компетентностей, однією із яких є фінансова грамотність [1]. Фінансову грамотність не варто розглядати як окремий предмет. Доцільніше інтегроване навчання, тому що питання тоді вивчається в різних площинах. Адже питання не в тому, щоб навчити в стінах закладу економіста, а дати життєві навички. Для початкової школи – це має бути початок, тобто у молодших школярів треба сформуванати розуміння, що таке гроші і товари, вони мають знати ціну грошам та вміти ними розпоряджатися.

Фінансова грамотність формується в дітей з навичками. Це вміння планувати наперед, контролювати себе, економити і накопичувати, вміння робити обдумані фінансові рішення та покупки, вирішувати проблеми і спілкуватися. Оскільки знання, вміння та навички, сформовані саме у молодшому шкільному віці є фундаментом для становлення громадянина – людини, щиро зацікавленої в розвитку та економічному розквіті своєї держави, не можна недооцінювати стадію первинної економічної соціалізації. Економічна соціалізація на етапі молодшого шкільного віку розглядається в межах єдиного процесу соціалізації особистості як його складова і визначається як процес засвоєння елементарних економічних понять та категорій, формування базових економіко-психологічних якостей особистості та набуття первинного економічного досвіду, що дозволить особистості в майбутньому виступати в якості суб'єкта економічної діяльності.

Фінансова грамотність молодшого школяра – це розвиток навичок планування фінансів, розуміння способів доходу, формування ставлення до грошей, поповнення економічного словника дитини.

Аналіз теоретичних джерел та вивчення практичної роботи з проблем фінансової грамотності молодших школярів засвідчує, що формування основ фінансової грамотності є доцільним саме в початковій школі, оскільки володіючи певними знаннями з математики та маючи відповідно до віку світоглядне уявлення, діти молодшого шкільного віку відкриті для розвитку в собі знань з фінансової грамотності. Компонентами фінансової грамотності молодших школярів є оволодіння економічними поняттями, економічними компетенціями, практичними навичками раціональної фінансової поведінки, вміння робити вибір, приймати різноманітні рішення.

Молодший шкільний вік – це той віковий період, коли дитина за допомогою арифметичних обчислень взаємодіє із фінансовою сферою життя.

Таким чином, на успішне формування фінансової грамотності учнів впливає безліч факторів. Важливе місце серед них мають психологічні чинники, а саме, довільність пізнавальних процесів, до яких відносяться сприйняття, увагу, уяву, пам'ять, мислення, мова, а також наявність у молодшого школяра необхідних вольових якостей, таких як цілеспрямованість, свідомість, відповідальність.

Рис.1. Чинники формування фінансової грамотності молодших школярів

Формування основ фінансової грамотності у молодших школярів на уроках математики – це організований учителем процес оволодіння учнями законами економіки, прийомами арифметичних обчислень. Ураховуючи те, наскільки важливі для успішного життя навички управління фінансами, слід обов'язково ввести на уроках математики задачі, завдання, ігри для формування фінансової грамоти дітей молодшого шкільного віку [2; 3]. Даний процес тісно пов'язаний із професіоналізмом сучасного педагога початкової школи.

Правильна організація навчальної діяльності полягає в тому, що педагог, спираючись на потребу і готовність школярів до оволодіння основами фінансової грамотності, вміє ставити перед ними на певному матеріалі навчальне завдання, яке передбачає виконання ними певних дій, формує у них вміння приймати навчальну задачу і виконувати навчальні дії [4].

В організації уроків математики з формування основ фінансової грамотності слід гармонійно поєднувати мотиваційну діяльність, когнітивну та операційну складові. Вчитель має: змотивувати дітей на фінансову успішність; створити умови для інтегрування фінансової грамотності в уроки математики; розвивати критичне мислення у фінансових питаннях; навчити ефективно

управляти власними фінансами та відповідально користуватися фінансовими послугами.

Формування основ фінансової грамотності на уроках математики – це цілеспрямований процес оволодіння економічними поняттями, фінансовими здібностями, завдяки оперуванню арифметичними діями та набуттю математичних компетентностей в цілях практичного фінансового застосування.

Отже, проблема формування основ фінансової грамотності в початковій школі є досить поширеним і складним для оволодіння явищем, оскільки більшості учням дуже складно оволодіти фінансовими поняттями та міцними обчислювальними навичками і уміннями на такому рівні, щоб це стало надбанням на майбутнє й допомогло влаштувати власне успішне життя. І саме, в початкових класах, вчитель має сформуванню уявлення про світ економіки, опанування фінансовими термінами та за допомогою арифметичних дій навчити розв'язувати фінансові завдання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти : затв. Постановою Каб. Міністрів України, від 21 лютого. 2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartu-rochatkovoyi-osviti> (дата звернення: 20.03.2019 р.).

2. Шуляк В. О. Деякий досвід формування основ фінансової грамотності молодших школярів на уроках математики / В. О. Шуляк, І. В. Хом'юк // Матеріали молодіжної науково-практичної інтернет-конференції студентів аспірантів та молодих науковців «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2019)» [Електронне мережне наукове видання] : збірник матеріалів. – Вінниця: ВНТУ, 2019.(Веб-адреса сторінки конференції <https://conferences.vntu.edu.ua/inteks.php/mn/mn2019/paper/view8186>) .

3. Шуляк В. О. Використання коректурних таблиць на уроках математики для формування фінансової грамотності молодших школярів / В. О. Шуляк, І. В. Хом'юк // Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення: зб. тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 21-22 березня 2019 року. – Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019. – С. 87-90.

4. Хом'юк І.В. Формування фінансової грамотності майбутніх інженерів на заняттях з вищої математики / І. В. Хом'юк // Вісник ВПІ. – Вінниця, 2019. – Вип.6. – С.98-104.